

Programma

Training gebiedsprocessen in het landelijk gebied

Wing & Biodiversity in Business

Januari 2026 – mei 2026

[Meer informatie](#)

Vragen? Mail naar pratijkschool@wing.nl

Training gebiedsprocessen

Programma

- Dag 1: Basisprincipes gebiedsproces en verdieping actoraanpak
- Dag 2: Gebiedsprocessen vormgeven vanuit een relationeel perspectief
- Dag 3: Verdieping ontwerpende aanpak
- Praktijkopdracht en keuzemodules
- Dag 4: Resultaten praktijkopdracht en reflectie eigen leervragen

Training gebiedsprocessen - dag 1

Basisprincipes gebiedsproces en verdieping actoraanpak

Datum: 23 januari 2026

- Welkom en kennismaking
- Introductie gebiedsgericht werken
- Gebiedsprocessen in de praktijk, verschillende perspectieven met de actoraanpak
- Omzetten energie uit het gebied tot een goed georganiseerd en effectief gebiedsproces.
- Formuleren eigen leervragen en introductie praktijkopdracht

Training gebiedsprocessen - dag 2

Gebiedsprocessen vormgeven vanuit een relationeel perspectief

Datum: 13 februari 2026

- Verbinding in gebiedsprocessen, op het vlak van
 - Inhoud en proces
 - Formele en informele interactie
- Bewegen door de velden: Procesbegeleiding, bestuurlijk begeleiden, lerend ontwikkelen, ontwerpende aanpak
- Competenties en werkvormen
- Praktijkvoorbeeld: verschillende rollen van de overheid

De training laat je in de volle breedte de invalshoeken van een gebiedsproces zien.

Deelnemer 2025

Verdieping ontwerpende aanpak

- Ontwerpende aanpak en ontwerpproces
- Methoden en technieken ontwerpende aanpak: theorie en toepassing
 - Bewegen door schaalniveaus en tijd
 - Omgevingskwaliteit
 - Lagenbenadering
 - Divergeren en convergeren, werken met varianten

Praktijkopdracht en keuzemodules

Verdieping op basis van leervragen en interesse

- Maart – april 2026

Praktijkopdracht

- Aan de slag in groepen van ca 6 personen
- Met praktijkcasus van één van de deelnemers
- Data i.o.m. groepsgenoten
- Tijdsbesteding ca. 3 dagen

Keuzemodules

- Elke deelnemer kiest (minimaal) 2 keuzemodules uit een selectie van 7 modules
- Verdieping op een specifiek thema
- Halve dag / hele dag
- Op locatie bij Wing of Biodiversity in Business, beide in Ede.

Praktijkopdracht

- In groepen van ca. 6 personen werken aan een concrete praktijkcasus
- Groepsindeling op basis van interesse en leervragen
- Gezamenlijk de kernvraag voor de praktijkopdracht bepalen; toepassen van aangereikte kennis; veldbezoek; vormgeven van samenwerkingsafspraken (vorm en inhoud)

Training gebiedsprocessen – dag 4

Afsluiting, verankeren leerervaringen

Datum: 22 mei 2026 (ochtend)

- Presentatie praktijkopdracht voor de dragon's den
- Reflectie op de eigen leervragen
- Certificaten en afsluiting

"De training gebiedsprocessen biedt echt praktische handvatten voor het effectief organiseren en begeleiden van gebiedsprocessen"

Deelnemer 2025

"Een mooie mix van persoonlijk leren en een groepsprestatie neerzetten. Inspirerend. Als je werkt in gebiedsprocessen een must."

Deelnemer 2025

Toelichting modules

1. Synergie tussen overheidssturing en bottom-up initiatieven
2. Het organiseren van uitvoeringskracht: vormen en instrumenten
3. Informeel leiderschap in gebiedsprocessen
4. Effectieve en passende werkvormen in elke fase
5. Instrumenten voor een gebiedsproces: geld
6. Instrumenten voor een gebiedsproces: grond
7. Bodem en water als basis voor planvorming: hoe dan?

1. Synergie tussen overheidssturing en bottom-up initiatieven

De aanleiding voor gebiedsprocessen in het landelijk gebied zijn vaak opgaven die vanuit overheidsbeleid zijn geformuleerd. Hoe krijgt deze overheidssturing vorm, welke rol hebben de verschillende partijen daarin? Welke programma's en financieringsinstrumenten horen daarbij? In deze module gaan we in op de formele instrumenten die mede een gebiedsproces vormgeven. We zoomen daarbij o.a. in op de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt om hier op een vernieuwende manier in samen te werken. En we gaan in op de vraag hoe je de besluitvorming en de uitvoering organiseert.

Leerdoelen

- Je leert hoe de overheid sturing geeft aan gebiedsprocessen; welke programma's en instrumentarium hiervoor relevant zijn;
- Je leert het overheidsperspectief te verbinden aan de bottom-up initiatieven uit het gebied zelf;
- Je leert hoe verschillen tussen de perspectieven overbrugd kunnen worden.

Docent: Frederiek van Lienen en gastspreker Tom Stienstra, senior projectregisseur Grondzaken bij de Provincie Overijssel

Datum: 13 maart 2026, 9.00u-12.30u

2. Het organiseren van uitvoeringskracht: vormen en instrumenten

Voor het tot uitvoer brengen van een gebiedsproces is een goed georganiseerde aanpak nodig. Hierin zijn structuurfactoren zoals een governance-structuur en afspraken over zeggenschap belangrijk. Tegelijkertijd spelen ook zachte factoren gelijkwaardige samenwerking, onderling vertrouwen, gedeelde ervaringen spelen een cruciale rol in een gebiedsproces. Hoe pakt een gebiedsregisseur de sturing van een gebiedsproces goed aan? Hoe maak je goede afspraken tussen de formele 'bestuurderskant' van het gebiedsproces en de initiatiefnemers in een gebied? Tijdens deze module leer je hoe je de gebiedssamenwerking omzet in een geborgde en gedragen samenwerkingsstructuur.

Leerdoelen

- Je leert welke verschillende organisatievormen er zijn om een gebiedsproces in te richten;
- Je leert hoe maatschappelijke vraagstukken om zet in projecten en concrete veranderingen in het gebied.
- Je leert welke instrumenten er zijn

Docent

Frederiek van Lienen en een gastspreker bestuurslid gebiedscoöperatie

Datum: 13 maart 2026, 13.00u-17.00u

3. Informeel leiderschap in gebiedsprocessen

Sommige actuele onderwerpen liggen zo gevoelig dat je ze bijna niet meer normaal kan bespreken. Denk aan de toekomst van de landbouw, het klimaat, de komst van de wolf... tegelijkertijd zijn dit soort onderwerpen voor jou persoonlijk wel heel belangrijk. Ze raken je en gaan je aan het hart. Hoe kan je daar mee om gaan en er het goede gesprek over voeren zonder dat het gesprek strandt of juist verhard in wij-zij kampen of goed-fout discussies? In deze training leer je hoe je lastige, gevoelige onderwerpen ter sprake brengt. Je leert je eigen waarden kennen en herkennen en hoe je deze kan meenemen in de dialoog, het goede gesprek.

Leerdoelen

- Je onderbuik gevoel herkennen, daar woorden aan geven en naar handelen;
- Herkennen wat het van je vraagt om iets met dit gevoel te doen: welke moed heb je daarvoor nodig en wat vraagt dit van jou en anderen?;
- De kunst van het vragen stellen;
- Een manier om een ander soort gesprek te voeren; een gesprek dat de kern raakt en de onderliggende waarden blootlegt.

Docent: Maartje van Lieshout

Datum: 27 maart 2026, 9.00u-17.00u

NB. Deze module neemt een hele dag in beslag.

4. Effectieve en passende werkvormen in elke fase

Gebiedsprocessen doorlopen verschillende fasen waarin steeds inhoudsvorming, meningsvorming en besluitvorming aan de orde zijn. Bijeenkomsten zijn belangrijke momenten in een procesontwerp. Hoe benut je die momenten van interactie in de verschillende fases effectief, welke werkvormen zijn passend en hoe richt je een bijeenkomst goed in? Dat begint met het bepalen van de scope: Waar zit je in het proces, wat is het doel van de bijeenkomst, wie zijn aanwezig, wat zijn belangrijke randvoorwaarden voor succes? In deze module leer je hoe je, vanuit de scope werkvormen waarmee deelnemers hun kennis, meningen en belangen kunnen inbrengen, kunt inzetten.

Leerdoelen

- Je krijgt inzicht in randvoorwaarden voor een succesvolle bijeenkomst
- Je leert hoe je, vanuit doelen voor een bijeenkomst en de fase in het proces, een onderbouwde keuze maakt voor passende werkvormen
- Je maakt kennis met en oefent met een aantal sleutelwerkvormen voor verschillende doelen

Docenten: Maartje van Lieshout

Datum: donderdag 2 april 2026, 9.00u-12.30u

5. Instrumenten voor een gebiedsproces: geld

In een gebiedsproces komen verschillende financieringsstromen samen. In deze module krijg je inzicht in hoe je budgetten en subsidies voor verschillende maatschappelijke opgaven een gebiedsproces kunt organiseren en met elkaar kunt verbinden.

Je leert waar gelabeld en ongelabeld geld nodig is voor het realiseren van de maatschappelijke opgaven in een gebied. Je leert welke type financieringsbronnen kunnen worden ingezet om gebiedssamenwerking effectief te kunnen vormgeven.

Leerdoelen

- Je krijgt inzicht in de belangrijkste financiële structuren in een gebiedsproces;
- Je krijgt inzicht in de verschillende type financieringsbronnen;
- Je krijgt praktijkkennis over hoe die financieringsstromen georganiseerd kunnen worden.

Docenten: Frederiek van Lienen en een gastdocent uit de praktijk

Datum: 20 maart 2026, 13.00u-17.00u

Tip! Combineer deze module met module 6. 'Instrumenten voor een gebiedsproces: grond', op dinsdagmiddag 20 maart.

6. Instrumenten voor een gebiedsproces: grond

Naast financiering is grond een belangrijk instrument in gebiedsprocessen. In deze module krijg je inzicht welke rol grond en grondposities een rol spelen bij het realiseren van de maatschappelijke opgaven in een gebied.

Met praktijkvoorbeelden over groene kavelruil en verkaveling, duurzame pachtafspraken en de herwaardering van grond krijg je grip op dit belangrijke instrument.

Leerdoelen

- Je leert de belangrijkste knelpunten en kansen van grond(bezit) in het gebied herkennen;
- Je krijgt inzicht in het belang van grond en pacht voor agrarische ondernemers in een gebied;

- Je krijgt inzicht in de belangrijkste grondinstrumenten die beschikbaar zijn;
- Je krijgt praktijkkennis aangereikt over hoe grond en afspraken over pacht kunnen helpen bij het realiseren van gebiedsdoelen.

Docenten: Gertjan Wilpshaar, rentmeester bij Biodiversity in Business, en een gastdocent uit de praktijk

Datum: 20 maart 2026, 9.00u-12.00u

Tip! Combineer deze module met module 5. 'Instrumenten voor een gebiedsproces: geld', op dinsdagmiddag 20 maart.

7. Bodem en water als basis voor planvorming: hoe dan?

Het levende bodem- en watersysteem is letterlijk de basis voor ons ruimtegebruik. Voor de grote opgaven van klimaatadaptatie, biodiversiteit, voedselzekerheid en een veilige, prettige woon- en leefomgeving is doorgronden van dat systeem een voorwaarde om goede plannen te maken.

In deze module gebruiken we de Handreiking ‘Water en Bodem sturend, hoe dan?’ (College van Rijksadviseurs, 2023) om vanuit de lange termijn te kijken naar een verstandige koers voor de korte termijn. We doen dit aan de hand van een concreet voorbeeldgebied, de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen. Als intermezzo in het dagprogramma maken we met behulp van serious games nader kennis met bodem, water en ruimte in de praktijk.

Waterschappen zijn belangrijke partners in gebiedsprocessen. Zowel om kennis in te brengen, als om de brug te slaan tussen beleid en uitvoering. Waterschap Vallei en Veluwe heeft daarvoor een Blauwe Omgevingsvisie opgesteld. We verkennen hoe zo’n regionale visie behulpzaam is voor lokale keuzes.

Door de dag heen passen we opgedane inzichten toe op een aantal gebiedspraktijken van deelnemers. Hierbij verkennen we zowel inhoudelijke inzichten als hoe die naar beleid kunnen worden vertaald.

Leerdoelen

- Je leert hoe je langetermijnklimaat effecten kan verbinden met ruimtelijke beleidskeuzes en hoe de verantwoordelijkheden van verschillende overheden hierin verdeeld zijn
- Je krijgt inzicht in de impact van verschillende bovengrondse ontwikkelingen op de ondergrond en bodemkwaliteit
- Je verkent wat het principe ‘bodem en water als basis’ betekent in je eigen werkpraktijk

Docenten: Jannemarie de Jonge, met medewerking van Paul van Eijk (Waterschap Vallei en Veluwe, lector duurzame watersystemen), Jurriënne Heijnen (stedebouwkundige bij H+N+S en College van Rijksadviseurs), Mathieu Schouten (landschapsarchitect, coördinator leefomgeving Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen)

Datum: 10 april 2026, 9.00u-17.00u

NB. Deze module neemt één dag in beslag

Overzicht trainingsdata 2026

Plenaire trainingsdagen

- 23 januari
- 13 februari
- 6 maart
- 22 mei (ochtend)

Inloopspreekuren praktijkopdracht

- 16, 17 maart
- 13, 14 april
- 4, 6 mei

Modules

- 13 maart, ochtend: Synergie tussen overheidssturing en bottom-up initiatieven
- 13 maart, middag: Het organiseren van uitvoeringskracht: vormen en instrumenten
- 20 maart, ochtend: [nog in te vullen]
- 20 maart, middag: Geld en grond: instrumenten voor een gebiedsproces
- 27 maart: Informeel leiderschap in gebiedsprocessen
- 2 april, ochtend: Effectieve werkvormen in elke fase
- 10 april: Bodem en water als basis voor planvorming